

Shrnutí hlavních poznatků

Demografický vývoj

- Pardubický kraj je rozlohou 4 519 km² pátým nejmenším krajem republiky; obyvatelstvo žijící na jeho území tvoří 5 % z celkového počtu obyvatel České republiky. V sídelní struktuře kraje jsou nadprůměrně zastoupeny malé obce, 82 % obcí v kraji (při 76% republikovém průměru) mělo v roce 2021 méně než tisíc obyvatel, což v mezikrajském srovnání představuje čtvrtý nejvyšší podíl. Ve 38 obcích se statutem města žily ke konci roku 2021 tři pětiny obyvatel kraje, aktuální podíl městského obyvatelstva je nejnižší od roku 1993. V krajském městě žije 17 % populace Pardubického kraje.
- Podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2021 a na něj navazující statistické bilance žilo k 31. 12. 2021 v Pardubickém kraji 514,5 tisíce obyvatel. Meziročně vrostl počet obyvatel kraje o 105 osob, což představuje nejnižší celkový přírůstek obyvatel za posledních šest let. Nárůst počtu obyvatel zajistilo opět pouze zahraniční stěhování, přirozenou měnou se počet obyvatel v kraji již druhým rokem výrazně snížil, když počet zemřelých o více než 1,5 tis. osob převýšil nad počtem živě narozených dětí.
- Na území Pardubického kraje žilo ke konci roku 2021 celkem 22,1 tis. cizinců (občané cizích zemí s povolením k trvalému nebo dlouhodobému pobytu, bez azylantů), nejvíce od vzniku kraje. Cizinci pobývajících na území kraje tvořili 4,3 % krajské populace (osmý nejvyšší podíl v mezikrajském srovnání při 6,3% republikovém průměru) a 3,4 % z celkového počtu cizinců žijících v České republice.
- Od ledna do prosince roku 2021 se v kraji živě narodilo 5 421 dětí (o 33 dětí méně než v předchozím roce), mimo manželství se narodila téměř polovina z nich (48,8 % při 48,5% republikovém průměru). Úhrnná plodnost žen v Pardubickém kraji vzrostla v roce 2021 na hodnotu 1,85 dítěte na jednu ženu (pátá nejvyšší mezi kraji) a dosáhla tak nejvyšší úrovně za posledních třicet let.
- V průběhu roku 2021 v kraji zemřelo 6 991 osob (o 10 % více než v roce předchozím), nejvíce v poválečné historii. K výraznému meziročnímu nárůstu došlo již podruhé v řadě. Na vysokém meziročním nárůstu počtu zemřelých se podobně jako v roce 2020 podílela probíhající epidemie onemocnění covid-19, pouze malou měrou se na zvýšeném počtu zemřelých podílely změny ve věkovém složení obyvatelstva a stárnutí populace. Covid-19 se stal v roce 2021 po nemocech oběhové soustavy druhou nejčastější příčinou úmrtí (1,3 tis. osob, tj. 19 % z celkového počtu zemřelých). Druhým rokem v řadě se zkrátila střední délka života mužů (o 1,0 roku na 75,1 let) i žen (o 0,9 roku na 81,0 let) a hodnoty tohoto ukazatele se vrátily přibližně o desetiletí zpátky.
- Během roku 2021 bylo v kraji uzavřeno 2 309 manželství, o 125 více než v předchozím roce, ale méně než v letech 2015–2019, kdy se průměrné roční počty sňatků v kraji pohybovaly kolem 2,5 tis. V celkové nižším počtu sňatků se pravděpodobně odrazila přetrvávající pandemie covidu-19 a s ní spojená protiepidemická opatření. Rozvedeno bylo 995 manželství, což bylo ve srovnání s předchozím rokem o 57 méně a zároveň nejméně v celé časové řadě od roku 1991. Počtvrté v řadě se po předchozím kolísavém vývoji meziročně snížil počet evidovaných potratů (1 209 potratů v roce 2021); Pardubický kraj se řadí mezi kraje s nižší úrovní potratovosti.
- Přestože obyvatelstvo Pardubického kraje meziročně opět nepatrně zestárlo, zůstalo v mezikrajském srovnání v roce 2021 s průměrným věkem 42,8 let šesté nejmladší. Podíl dětské složky na populaci kraje se meziročně zvýšil již třináctým rokem v řadě (16,1 % v roce 2021), naopak počet i podíl obyvatel v produktivním věku dlouhodobě klesá (62,9 %). Osoby ve věku nad 65 let tvoří již více než jednu pětinu obyvatel kraje (21,0 %).

Sociální vývoj

- Počet ekonomicky aktivních v roce 2021 meziročně klesl, a to díky snížení počtu zaměstnaných (nezaměstnaných po sedmi letech poklesu přibýlo). Míra zaměstnanosti v kraji v roce 2021 klesla (na 57,8 %), přičemž byla šestá nejvyšší v mezikrajském srovnání. Podíl podnikatelů mezi zaměstnanými osobami se meziročně snížil a byl druhý nejnižší mezi kraji, podíl osob s více zaměstnáními byl pátý nejvyšší v mezikrajském srovnání.

- Podíl nezaměstnaných osob v kraji dosahoval ke konci roku 2021 hodnoty 2,45 % a byl nejnižší v mezikrajském srovnání (do poloviny roku 2022 se snížil na 2,11 % a zůstal stále na nejnižší hodnotě mezi kraji). Oproti stavu z konce roku 2020 se nezaměstnanost v kraji snížila o 0,47 procentního bodu, což byl nižší pokles než v celé ČR. Úřady práce v kraji evidovaly ke konci roku 2021 celkem 17 680 volných pracovních míst, tj. o 14 % méně než v předchozím roce. Do poloviny roku 2022 se počet volných pracovních míst zvýšil na 18 375, přičemž tři čtvrtiny míst byly stále určeny pro uchazeče, kteří nedosáhli vyššího než základního vzdělání.
- Mzdový vývoj byl i v roce 2021 (zejména v 1. čtvrtletí) nadále ovlivňován dopady pandemie koronaviru. Následovalo postupné oživení na trhu práce. Ve srovnání s rokem 2020 došlo k nominálnímu zvýšení průměrné hrubé mzdy v kraji o 4,7 %, reálně (po zohlednění inflace) však mzdy vzrostly pouze o 0,9 % (v 1. a 4. čtvrtletí 2021 se přitom projevil reálný pokles mezd). Hrubé mzdy v kraji v roce 2021 (34 082 Kč měsíčně) byly v mezikrajském srovnání třetí nejnižší (o jednu pozici horší umístění než v roce předchozím).
- Pokles počtu dětí v mateřských školách se zastavil; žáků základních škol přibývá, avšak stále pomaleji. Počet žáků středních škol roste, přičemž tempo růstu se zvyšuje. Počet absolventů vysokých škol v kraji dlouhodobě klesá. Průměrné hrubé nominální mzdy učitelů v regionálním školství v kraji patří k nejnižším v mezikrajském srovnání; jejich růst se v posledních dvou letech zpomalil.
- Výdaje na dávky nemocenského pojištění byly v roce 2021 sice nižší než v roce předchozím, stále však zřetelně převyšovaly nad výdaji z let před pandemií. Opatření spojená s pandemií se i v roce 2021 odrazila především ve zvýšených výdajích na ošetrovné – oproti roku 2020 v kraji byly sice o necelou polovinu nižší, avšak zároveň téměř čtyřnásobné ve srovnání s rokem 2019. Tempo růstu výdajů na nemocenské v roce 2021 v kraji zpomalilo (meziročně výdaje vzrostly o 3,5 %).
- Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti v kraji v roce 2021 meziročně vzrostl o více než pětinu. Průměrné procento pracovní neschopnosti nadále rostlo, ale pomaleji než v roce 2020. V mezikrajském srovnání kraj hodnotou průměrného procenta PN setrval na 4. nejnižší pozici. U mužů vzrostlo procento pracovní neschopnosti větší měrou než u žen. Nadále pokračoval trend zkracování průměrné doby trvání pracovní neschopnosti.
- Na meziročním poklesu výdajů na dávky státní sociální podpory v kraji v roce 2021 se rozhodující měrou podílelo snížení výdajů na příspěvek na bydlení a na rodičovský příspěvek. Přesto byly výdaje na rodičovský příspěvek v roce 2021 v dlouhodobém pohledu výrazně nadprůměrné. Oproti roku 2020 vzrostl celkový počet držitelů průkazů osob se zdravotním postižením v kraji o 219 – šlo o nejnižší přírůstek za posledních pět let.
- Již druhým rokem se meziročně snížil počet příjemců důchodů v reakci na zvýšenou úmrtnost v důsledku pandemie covid-19 jak na krajské, tak i republikové úrovni. Zvyšuje se počet i podíl osob pobírajících předčasný starobní důchod. Od roku 2011 vzrostl počet příjemců předčasných starobních důchodů v kraji o třetinu na 40,2 tisíc osob v roce 2021. Muži volí odchod do předčasného starobního důchodu častěji než ženy.
- Starobní důchod plný (sólo) dosáhl v prosinci 2021 částky 15 187 Kč a meziročně se zvýšil o 6,6 %. V mezikrajském srovnání výše starobních důchodů obsadil Pardubický kraj 3. nejnižší pozici, vyplácený důchod v kraji byl o 266 Kč nižší, než činil republikový průměr. Roste nejen výše starobního důchodu, ale i jeho podíl na mzdovém mediánu (hrubé měsíční mzdy). Průměrná hodnota podílu starobního důchodu na mzdovém mediánu v ČR v roce 2021 dosáhla hodnoty 43,9 % a byla o 1,6 procentního bodu nižší než hodnota dosažená v Pardubickém kraji (45,6 %).
- V průběhu roku 2021 bylo v Pardubickém kraji registrováno 4 420 trestných činů, což byl nejnižší počet za dobu existence kraje. V relativním ukazateli přepočtu trestné činnosti na 1 000 obyvatel středního stavu měl kraj druhou nejnižší hodnotu mezi kraji. V meziokresním srovnání v rámci Pardubického kraje dlouhodobě evidujeme nejvíce registrovaných trestných činů na tisíc obyvatel v okrese Pardubice. Naopak okresy Svitavy, Ústí nad Orlicí a Chrudim patřily v roce 2021 mezi osm okresů s nejnižším počtem registrovaných trestných činů na tisíc obyvatel v ČR.

- Počet dopravních nehod se v roce 2021 zvýšil v kraji i v ČR. Míra nehodovosti v Pardubickém kraji byla sedmá nejvyšší v mezikrajském srovnání. Poklesl počet zemřelých, lehce i těžce zraněných v důsledku dopravních nehod. Proti předchozímu srovnatelnému období vzrostla hmotná škoda způsobená v důsledku dopravních nehod na krajské i republikové úrovni. Počet dopravních nehod spáchaných pod vlivem alkoholu byl nejvyšší od roku 2016.
- Počet požárů se meziročně snížil jak v Pardubickém kraji, tak i ve většině krajů ČR. Nejvíce výjezdů k požárům měli hasiči v roce 2021 v pardubickém okrese, nejméně v okrese Svitavy. Přímá škoda způsobená důsledkem požárů v kraji se zvýšila dvakrát, čtyřnásobný nárůst byl evidován v okrese Ústí nad Orlicí. Počet usmrcených osob v důsledku požárů na území kraje byl nejvyšší v uplynulých sedmi letech.

Ekonomický vývoj

- Hrubý domácí produkt v roce 2020 (poslední dostupný údaj) meziročně klesl ve všech krajích, v Pardubickém kraji však nejmenší měrou. HDP na obyvatele v kraji v roce 2020 byl na osmé příčce mezikrajského žebříčku, mírou investic se kraj řadil na desáté místo v mezikrajském srovnání.
- Příjmy místních rozpočtů v kraji v roce 2021 meziročně vzrostly o 9,1 % (třetí nejvyšší relativní nárůst v mezikrajském srovnání), tedy větší měrou než v roce 2020, který se z důvodu dopadů pandemie vyznačoval poklesem daňových příjmů. Objem daňových příjmů se v roce 2021 zvýšil ve všech krajích, v Pardubickém o 10,6 %, což bylo čtvrté nejvyšší procentní navýšení mezi krají.
- Produkce zemědělského odvětví v běžných cenách v roce 2020 podle semidefinitivních výsledků vzrostla na nejvyšší hodnotu v historii kraje, čímž se Pardubický kraj zařadil na pátou nejvyšší příčku v mezikrajském srovnání. Nárůst zemědělské produkce byl již druhým rokem zajištěn dobrými výsledky rostlinné výroby, která však tvoří na celkové produkci kraje nižší podíl než produkce živočišná. Kraj se již od roku 2012 umísťuje na nejvyšší pozici v přepočtu produkce zemědělského odvětví na hektar obhospodařované půdy, a to díky rozvinutému drůbežářství.
- V roce 2021 sklídili zemědělci v kraji meziročně nižší objem u většiny obilovin, řepky i brambor. Naopak větší sklizně bylo dosaženo u sóji, technické cukrovky a krmných plodin. Pardubický kraj zůstává i přes zmenšení sklizňových ploch dominantním producentem léčivých rostlin v České republice.
- V hospodářském roce 2020/2021 proti předchozímu srovnatelnému období poklesla v kraji spotřeba minerálních, vápenatých i statkových hnojiv. Zvýšila se spotřeba organických hnojiv na krajské i republikové úrovni. Rozdílný vývoj se týkal organominerálních hnojiv, u kterých došlo v kraji k meziročnímu zvýšení o více než 40 %, ale na úrovni ČR byl zaznamenán pokles (-16,3 %).
- Stavy prasat, skotu i drůbeže v kraji se nemění, snižují se chovy ovcí. V zemědělských podnicích kraje se chová druhý nejvyšší počet kusů drůbeže a třetí nejpočetnější stáda prasat v mezikrajském srovnání. Výroba mléka se plynule zvyšuje, roste průměrná dojivost. Snáška vajec tvořila čtvrtinu republikové produkce. Pardubický kraj patří společně se Středočeským krajem spolu s Prahou k nejvýznamnějším producentům vajec.
- Těžba dřeva v kraji dosáhla rekordních hodnot v důsledku přetrvávající kůrovcové kalamity a odstraňování polomů po větrných živelních pohromách. Objem vytěženého dřeva v kraji v roce 2021 byl dvojnásobný než před rokem 2018. V reakci na těžbu dřeva a vznik holin na lesních pozemcích se každoročně rozšiřují nově zalesňované plochy, na kterých převládají listnaté dřeviny.
- Počet zaměstnanců v průmyslových podnicích se 100 a více zaměstnanci v kraji v roce 2021 meziročně klesl; nárůst mezd ve velkých průmyslových podnicích byl pomalejší než v celé ČR. Tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy v kraji po čtyřech letech růstu meziročně klesly, po přepočtu na zaměstnance byly čtvrté nejvyšší mezi krají. Podíl tržeb z přímého vývozu v kraji meziročně klesl a byl šestý nejvyšší v mezikrajském srovnání.
- Výroba elektřiny v roce 2021 v kraji meziročně vzrostla o více než třetinu, a to především z důvodu nárůstu výroby v parních elektrárnách (výroba se tak dostala na úroveň roku 2019). Celková spotřeba elektřiny v kraji vzrostla o 5,7 % (při celorepublikovém růstu o 4,6 %), tedy největší měrou od roku 2015. Spotřeba elektřiny

v domácnostech byla přitom oproti roku 2020 v kraji vyšší o 8,5 %. Spotřeba zemního plynu v kraji v roce 2021 meziročně vzrostla o 7,0 % (v domácnostech o 12,5 %).

- Mezi lety 2020 až 2021 vzrostl objem základní stavební výroby podniků s 50 a více zaměstnanci se sídlem v kraji o 6,0 % a v dlouhodobém pohledu tak dosáhl nejvyšší hodnoty (9,4 mld. Kč v běžných cenách). Také produktivita práce (ZSV na zaměstnance) dosáhla v kraji v roce 2021 dlouhodobého maxima (2,6 mil. Kč, tj. druhá nejvyšší hodnota mezi kraji). V tomto roce připadaly na jednoho obyvatele kraje stavební práce provedené v kraji v hodnotě 36,7 tis. Kč, přičemž i zde se jednalo z dlouhodobého pohledu o nejvyšší krajskou částku.
- V roce 2021 vydaly stavební úřady v Pardubickém kraji 5 134 stavebních povolení, což byl nejvyšší počet za posledních deset let. Největší část stavebních povolení v kraji byla vydána na inženýrské stavby. Orientační hodnota povolených staveb v kraji dosáhla výše 18,6 mld. Kč a byla druhá nejvyšší za uplynulých 25 let (maxima bylo dosaženo v roce 2010). Ve srovnání s předchozím rokem se orientační hodnota povolených staveb v kraji zvýšila téměř o čtvrtinu.
- V posledních letech dochází v Pardubickém kraji k oživení bytové výstavby. V roce 2021 byla v kraji zahájena výstavba 2 126 bytů, tj. o 27,8 % více než v předchozím roce. Počet dokončených bytů se pak v kraji meziročně zvýšil o 3,4 % na celkem 1 622 bytů. Struktura bytové výstavby v kraji dlouhodobě vykazuje nadpoloviční zastoupení bytů v nových rodinných domech (v případě zahájených bytů trvale od roku 2010, u dokončených bytů trvale od roku 2008).
- Území Pardubického kraje protíná sedmá nejkratší silniční síť v regionálním srovnání, která v roce 2021 dosáhla délky 3 605 km, provozní délka železničních tratí procházející krajem činila 581 km a byla šestá nejkratší. Délka splavných vodních cest je čtvrtá nejdelší a činí 52 km. Podle stavu v Centrálním registru vozidel k 31. 12. 2021 bylo v Pardubickém kraji registrováno 291 tisíc osobních vozidel a více než 35 tisíc nákladních automobilů, které činí 5 % republikového úhrnu.
- Oproti roku 2020 byl počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v kraji sice vyšší o 9,0 % (při pětiprocentním nárůstu v celé ČR), ve srovnání s předpandemickým rokem 2019 se však v HUZ v kraji v roce 2021 ubytovalo téměř o 27 % hostů méně (v případě hostů ze zahraničí nedosáhl počet ubytovaných ani poloviny stavu roku 2019).

Životní prostředí

- Výměra orné půdy i stupeň zornění (podíl orné půdy z půdy zemědělské) klesají v kraji i v ČR. Rozšiřují se plochy trvalých travních porostů i lesní půdy. Ve všech krajích se rozšiřují plochy ekologického zemědělství, v Pardubickém kraji byl však podíl výměry půdy, na které se hospodaří v ekologickém zemědělství nebo je v přechodném období v roce 2021 nejnižší.
- Množství vyrobené pitné vody se snižuje, obdobně jako ztráty v potrubní síti. Roste objem vody fakturované domácnostem, v mezikrajském srovnání je však množství vody fakturované domácnostem na osobu a den v Pardubickém kraji druhé nejnižší. Cena fakturované pitné vody se trvale zvyšuje ve všech krajích, cena vody v Pardubickém kraji je třetí nejnižší (39,4 Kč/m³).
- Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizační síť v Pardubickém kraji je druhý nejnižší. Průměrná cena stočného v kraji vzrostla na 40,0 Kč/m³ a byla čtvrtá nejvyšší v mezikrajském srovnání. Počet čistíren odpadních vod se zvýšil na 149 v roce 2021. Kaly vyprodukované ČOV v kraji činily 7,4 tis. tun sušiny, z toho byla čtvrtina zkompostována, 15,5 % bylo vyvezeno na skládky, 7,3 % bylo zneškodněno přímou aplikací a rekultivací a více než 50 % objemu kalů bylo zneškodněno jinak.
- Postupně se snižují měrné emise znečišťujících látek v kraji i v ČR. Pardubický kraj měl podle posledních dostupných údajů v roce 2020 čtvrté nejvyšší měrné emise oxidu siřičitého, oxidů dusíku a páté nejvyšší měrné emise tuhých znečišťujících látek.
- Produkce odpadu v kraji roste meziročně pomaleji (+1,2 %) než na úrovni republiky (+3,1 %). Podle posledních dostupných dat v roce 2020 byla produkce odpadu v přepočtu na obyvatele v kraji (3 277 kg)

o 320 kg nižší, než činil republikový průměr (3 597 kg). Tempo růstu komunálního odpadu v kraji je již druhým rokem rychlejší než v celé ČR. Objem krajského komunálního odpadu tvořil 4,9 % úhrnu ČR, vyšší podíl (5,5 %) tvořil objem krajského komunálního odpadu nebezpečného. V přepočtu objemu komunálního odpadu na obyvatele se Pardubický kraj v roce 2020 umístil na pozici uprostřed krajů, objemem nebezpečného komunálního odpadu v přepočtu na obyvatele se však kraj umístil na třetí nejvyšší pozici.

- V Pardubickém kraji bylo na ochranu životního prostředí v roce 2021 vynaloženo o čtvrtinu méně prostředků než v minulém období. Firmy se sídlem v kraji proinvestovaly na ochranu životního prostředí v roce 2021 o třetinu méně prostředků než v roce předchozím. Ze sledovaných účelů největší objem investic do ochrany životního prostředí firmy v kraji dlouhodobě směřují na ochranu ovzduší a klimatu (44,3 %), neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí jsou vynakládány převážně do nakládání s odpady (49,4 %).

Změna hodnot vybraných ukazatelů v Pardubickém kraji a ČR mezi roky 2020 a 2021

